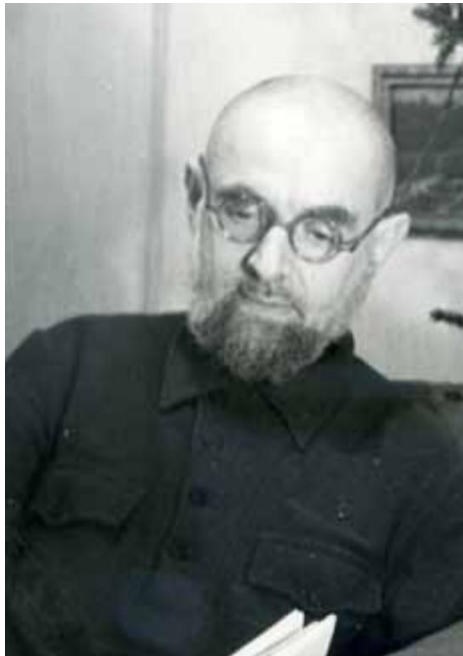

ГРИГОРІЙ МАЙФЕТ (1903 – 1975)

«Моя біографія – це бібліографія»: вірогідно, так міг би сказати про себе кожен філолог, але для Григорія Майфета ця фраза набула особливого значення. На той час, коли він завершував навчання в аспірантурі, а йому було 27 років, кількість позицій у списку публікацій сягала 100, серед яких чільне місце посідали чотири книги, а за ними вишикувалися статті і рецензії. Після такого короткого і чіткого твердження Майфет із гіркотою додав, що, народившись 1903 року, він помер 1934-го. Біографічно його життя закінчилося у 1975-му році, однак, озираючись назад, не без чорної іронії він оцінював, що це – «доважок» до біографії, апендикс, і тут треба врахувати двозначність такого коментарю: апендикс – як «зайва» частина організму, appendix – як додаток наприкінці книги.

Народившись у Ромнах, Григорій Майфет із родиною у віці 10 років переїхав до Полтави, де спочатку закінчив гімназію, а потім – фізико-математичний факультет Полтавського Інституту народної освіти. Як це часто трапляється з непересічними особистостями, протягом навчання він цікавився не тільки світом математики, але й літератури та мистецтва, і вже його перша стаття продемонструвала, як синтезувалися та переплавилися різноманітні зацікавлення: у журналі «Музика», щойно закінчивши навчання в інституті, він публікує статтю «Дані красного письменства про вплив музики на людину в освітленні рефлексології» (1925).

У назві статті після кожного третього слова для себе подумки потрібно ставити знак оклику, фіксуючи виміри, в яких рухалася думка молодого автора: літературознавство і музикознавство в контексті психології. Зацікавлення літературою і музикою у Майфета – від музикознавця і фольклориста Володимира Щепотьєва, чії лекції Григорій Майфет відвідував під час навчання; психологія – від уславленого психолога Володимира Бехтерева, який, розвинувши ідеї Івана Павлова та Івана Сеченова, перетворив рефлексологію на масштабний вимір психології як біо-соціальної науки. Перші три десятиліття ХХ століття – час розквіту рефлексології, актуальної та модерної дисципліни, яку Майфет сплавляє зі сферою мистецтва і літератури – ідучи певною мірою по вже торованому шляху: не можна не помітити, наскільки близько назва статті знаходиться від назви праці Фрідріха Ніцше «Народження трагедії з духу музики».

Того ж року, коли Майфет дебютує як критик, він вступає до аспірантури; під керівництвом професора Олександра Білецького він пише дисертацію, а одночасно з цим з'являються численні публікації, присвячені як питанням літератури, так і перекладознавства. Ще за два роки до того, як із Канади після десятилітньої еміграції повертається новеліст Мирослав Ірчан, Майфет захищає дисертацію, присвячену його творчості. А ще до «офіційного» захисту дисертації Майфетом ім'я Ірчана як яскравого автора свого часу вже кілька разів зблиснуло у статтях, що сформували два томи літературно-критичних праць під загальною назвою «Природа новели» (1928/29). І чи саме не тоді починається його тривале листування зі Штефаном Цвайгом, із яким познайомився під час перебування того в СРСР 1928 року – листування, яке тривало шість років.

Підйом у біографії / бібліографії для Майфета протривав ще чотири роки, поки його не було ув'язнено наприкінці 1934-го, а вирок оголошено – на початку 1935 року: десять років таборів – Карелія, Біломорканал, Печора, звідки він вже не повернувся. Хоч табірний строк Майфета закінчився 1946-го, 1950-го він був заарештований удруге і після цього вже до кінця життя став «спецпоселенцем», людиною без права повернення додому. Він залишився на півночі, життя повільно перетворювалося на аррендіх. Досить короткий період, із середини 1950-х до 1967 року, він ще повернувся до філологічної праці, до статей – про новелу, до новел – про Щепотьєва, Підмогильного, Зерова, Тичину. І в той же час у Печорі публікував у місцевій газеті кіноогляди, однак після того, як, не стримуючи себе, написав «Ювілейні роздуми» з приводу Жовтневого перевороту 1917 року, де висловив усю критику режиму, усі дороги перед ним були перекриті. Ні книг, ні статей, ні рецензій.

Гіркий фінал біографії-апендиксу прийшов ще через зовсім короткі 8 років: ранньої осені 1975 року Григорій Майфет вкоротив собі віку, після дуже короткого північного літа з білими ночами, перед тривалою холодною зимою – так, як це вчинив перед ним не один доведений до розпачу мислитель: втративши сенс, бо там, де немає можливості творити свою біографію, вимірюючи її бібліографічними позиціями, – який сенс зберігати життя як «доважок», зайвість? Сенс є тільки зберігати думки, істину, бачення – увесь світ інтелектуального блиску, схопленого у слові, зрештою – у бібліографії, котра для Майфета і до цього часу залишається неповною, надрукованою – і напівзабутою, написаною – і ненадрукованою, забутою – і ненаписаною.

